

*BRITANSKO-JUGOSLAVENSKI KOLOKVIJ U LONDONU O
TEMI »BRITANSKO-JUGOSLAVENSKI ODNOSI U DRUGOM
SVJETSKOM RATU«*

Na inicijativu Britanskog nacionalnog komiteta za historiju drugoga svjetskog rata, dogovorno s Jugoslavenskim komitetom za historiju drugoga svjetskog rata, u Londonu je održan trodnevni sastanak britanskih i jugoslavenskih historičara na temu »Britansko-jugoslavenski odnosi u drugom svjetskom ratu« od 25. do 27. novembra 1976.

Da bi se stvorila osnova za diskusiju, obje strane dale su teme koje su se međusobno pokrivale. Npr., o temi britansko-jugoslavenski odnosi 1939—1941, imali su referate s jugoslavenske strane dr Dušan Biber (»Britansko sudjelovanje u državnom udaru u Jugoslaviji 27. marta 1941.«), a s britanske strane prof. Phyllis Auty (»Neki aspekti u britansko-jugoslavenskim odnosima: regent princ Pavle i Britanci 1939—1941.«) i Elisabeth Barker (»Državni udar u Beogradu i Britanci — Vojni puč 27. marta 1941.«).

O problemu odnosa Draže Mihailovića i Britanaca referirao je dr Jovan Marjanović (»Antibritanski stav i ponašanje Draže Mihailovića«), a s britanske je strane podnio pismeni osvrt na Marjanovićevu temu dr Richard Kindersley. Na temu o britansko-jugoslavenskim odnosima i Kominterni dali su referate pukovnik Vojmir Kljaković (»Jugoslavensko-britanski odnosi i Kominterni 1941—1943.«), a od Britanaca Stephen Clissold (»Kominterni kao činilac u anglo-jugoslavenskim odnosima«).

Kompleks britansko-jugoslavenske suradnje na moru, kopnu i u zraku na Jadranu od 1943. do 1945. s jugoslavenske strane obradio je u referatu dr Jovan Vasiljević, upravo s takvim naslovom. Za sva tri roda oružane sile, s britanske strane dali su posebne referate kapetan korvete R. C. Burton (»Britanska kraljevska mornarica na Jadranu 1940—1945.«), pukovnik avijacije E. Haslam (»Operacije britanskih kraljevskih snaga nad Jugoslavijom 1941—1945.«) i potpukovnik B. Neave-Hill (»Britanske operacije snabdijevanja jugoslavenskih partizana 1943—1945.«).

I, napokon, pitanje o britanskoj misiji u Makedoniji obradili su dr Dančo Zografski (»Britanska misija pri Glavnom štabu NOV i PO Makedonije«) i Sir William Deakin (»Britanske vojne misije u Srbiji i Makedoniji 1943—1945.«).

Na osnovi tih referata razvile su se vrlo plodne diskusije o raznim pitanjima, koje su često prelazile pojedine teme, zadržavši se, dakako, u okviru sadržaja ovog skupa. Diskutirali su ne samo nosioci referata, nego i druge prisutne osobe. U radu je sudjelovalo još desetak Britanaca, od svjedoka događaja do stručnjaka odgovarajuće problematike. Među njima su zapaženi Bickham Sweet-Escott, jedan od nekadašnjih glavnih funkcionara S.O.E. (Uprava za specijalne operacije — britanska služba za suradnju s pokretima otpora), Sir

Ronald Syme, predsjednik Međunarodnog vijeća za filozofske i društvene nauke, Hugh Seton-Watson, Sir Alexander Glen i drugi.

Mnogi od britanskih sudionika nedavno su objavili značajna djela iz oblasti o kojima su dali svoje referate. Među njima je Elisabeth Barker s knjigom »British Policy in South-East Europe in the Second World War«, zatim Phyllis Auty s knjigom (kao urednik edicije) »British Policy towards Wartime Resistance in Yugoslavia and Greece«, Stephen Clissold s knjigom »Yugoslavia and the Soviet Union 1939—1973«, William Deakin s knjigom »Embattled Mountain« (prevedena i na hrvatsko-srpski), Bickham Sweet-Escott s knjigom »Baker Street Irregular« i drugi. Neki od tih sudionika rade na novim knjigama iz te domene, npr. W. Deakin, a i neki jugoslavenski sudionici skupa.

U diskusijama su se čule mnoge zanimljive pojedinosti, tumačenja i viđenja, što je ne samo dopunjavalo dosadašnje spoznaje nego unijelo novo svjetlo i pokrenulo nova pitanja. Ako su se ponekad čula i različita gledišta jugoslavenskih i britanskih historičara, ona su najčešće proistjecala iz nedovoljne verziranosti Britanaca o odgovarajućim jugoslavenskim problemima, a malokad kao izraz apriornog shvaćanja. Potvrdila se ranija istina da je tome glavni uzrok nedostatak jugoslavenskih radova o našem ratu i revoluciji na glavnim svjetskim jezicima. To se vidjelo posebno u diskusijama o pitanju četnika, suradnje snaga NOVJ i britanskih, o politici i namjerama Britanaca prema jugoslavenskoj obali Jadrana, o događajima koji su prethodili 27. martu, o odnosima s Kominternom i o drugim pitanjima.

Taj kolokvij pokazao je korisnost razmjene mišljenja i saznanja između jugoslavenskih i britanskih historičara o odnosima naših dviju zemalja u drugom svjetskom ratu. Mada je zahvat tema bio širok i diskusija ga proširila, bilo je vidljivo da je ostalo još vrlo mnogo problema koji do sada ili nisu načeti ili su nedovoljno osvijetljeni. Zato je jednoglasno zaključeno da se nastavi ova praksa i da se slijedeći kolokvij jugoslavenskih i britanskih historičara održi u Dubrovniku, vjerojatno u prvoj polovici 1978. godine.

Svi priloženi referati i diskusije bit će na engleskom jeziku objavljeni kao knjiga.

Vojmir Kljaković